

– Siinä se malli syntyy, kun nuo asiat kirjataan paperille. Luovuutta nämä ohjeet eivät estä, Lemmetty toteaa.

Vaikka sopimus on luonteeltaan melkoisen joustava, keskusjärjestöt korostavat, että paikallisessa sopimisessa on noudatettava työlaainsäädännön sekä työ- ja virkaehtosopimusten määräyksiä. Työaikapankissa ei saa olla sopimusten vastaisia määräyksiä.

Kaikkien päästävä työaikapankki-järjestelmään

AKAVA pitää tärkeänä, että paikallisella tasolla sovittaessa kaikilla henkilöstöryhmillä ja kaikilla työntekijöillä on mahdollisuus osallistua työaikapankista sopimiseen ja osallistumiseen työaika-järjestelmistä riippumatta. Järjestelmän ulkopuolelle ei saa jättää ketään perusteettomasti. Lemmetyn mukaan myös kokonaistyöajasta sopineille ylempille toimihenkilöille on löydettävissä työaika-pankkimalli.

Työaikapankki perustuu vapaaehtoisuuteen. Jokainen voi itse päättää osallistumisesta työaika-pankkiin ja päättää myös, mitä eria hän sinne siirtää. Vapaiden käyttöön liittyy kuitenkin järjestelyksymyksiä, joiden pelisäännöt on syytä sopia tarkasti etukäteen.

Työaikapankin käyttöönotto edellyttää toimivaa palkka- ja työaikakirjanpitoa, joka laiminlyödään edelleen monessa yrityksessä. AKAVAn työmarkkinatutkimuksen mukaan joka toisen akavalaisen työpaikalla ei esimerkiksi rekisteröidä kaikkea tehtyä ylityötä.

Lemmetyn mielestä työaika-pankkijärjestelmällä onkin työaikojen seurannan ja kirjanpidon sekä vastaavien korvausten kannalta keskeinen merkitys, sillä nyt ylempien toimihenkilöiden työajat on mahdollista saada lakien ja sopimusten mukaisiksi.

– Kun tehty ylityö säädetään työaika-pankkiin, se siirtyy sinne korotettuna kuten työ- ja virkaehtosopimusten mukaan kuuluu-

Työajat kirjattava nykyistä tarkemmin

■ *AKAVAn puheenjohtaja Risto Piekka patistaa akavalaisia olemaan tiukempia ylitöidensä kanssa. Ne pitää kirjata ylös, vaikka olisikin sopinut kokonaistyöajasta.*

Jotta työaikapankkeja voidaan tehokkaasti käyttää, työaikakirjanpito työpaikoilla on ensin saatava kuntoon. Työsuojelupiirien tietojen mukaan joka viidennessä työpaikassa työaikakirjanpito puuttuu kokonaan tai ainakin on puutteellinen.

– Lähes joka toinen akavalainen ilmoittaa, ettei hänen työnantajansa rekisteröi tehtyjä ylitöitä. Akavalaisten luottamusmiesten ja akavalaisten itse on otettava tiukempi linja omien ylitöidensä suhteen. Ei voida ajatella, että korkeasti koulutetut vain vastuuntunnosta lahjoittavat työnantajille vapaa-aikaansa. Vapaaehtoisuutta on tapana tehdä muualla kuin työpaikalla, Piekka huomauttaa.

Liian monilla työpaikoilla teetetään yhä enemmän töitä liian vähin voimin jopa työntekijöiden terveyden kustannuksella. Työterveyslaitoksen tuoreen tutkimuksen mukaan suuret henkilöstösopimukset lisäävät työpaikkansa säilyttäneiden sydän- ja verisuonitauti- ja kuolleisuutta. Todennäköisin syy sairastumisriskin kasvuun on lisääntynyt työstressi.

– AKAVA ei voi hyväksyä sitä, että työntekijöitä irtanotaan ja irtanottujenkin työt teetetään niillä, jotka ovat säilyttäneet työpaikkansa. Täysin kestämaton tilanne on silloin, jos jäljelle jääneet vielä joutuvat tekemään perityt työt ylitöinä eivätkä edes saa niistä työaikalain edellyttämiä korvauksia, Piekka sanoo.

AKAVAn jäsentutkimusten mukaan joka toinen

akavalainen kokee vaikeuksia työssä jaksamisessa jatkuvasti tai ajoittain. Akavalaisilla on tyypillisesti kokonaisvastuu työstään, mutta työn luonteen lisäksi myös työaika vaikuttaa työssä jaksamiseen. Yli neljäkymmentä tuntia ylittävää työviikkoa tekevät raportoivat muita useammin jaksamisvaikeuksista.

Pitkien työaikojen vastineeksi korkeasti koulutetut haluavat lisätä itsemääräämisoikeuttaan. Tätä toivoo joka kolmas akavalainen. Vain yksi viidestä asettaisi yleisen säännöllisen työajan lyhentämisen etusijalle. Piekkan mielestä työaika-pankit hyödyttävät oikein käytettyinä sekä työntekijöitä että työnantajia.

AKAVA uskoo, että työaika-pankkien käyttö edistää työssä jaksamista ja antaa työntekijöille mahdollisuuden saada korvaukset tehdystä työstä vapaa-aikana. Työaika-pankista pitäisi voida nostaa pitkäaikaisiakin vapaajaksoja, mutta lyhyetkin vapaat viehättävät monia.

– Ylitöiden korvaamisessa on myös muistettava, että iltaja- ja viikonlopputöiden korvaamisessa tunti tunnista-järjestelmä ei ole työaikalainsäädännön mukainen. Viikonloppuisin ja iltaisin tehdyistä ylitöistä ei korvaukseksi riitä vastaava määrä vapaa-aikaa, vaan lain mukaisia kertoimia on käytettävä. Työajasta on tullut liiankin häilyvä käsite. Esimerkiksi matka-aika on laskettava työajaksi, sillä se ei totisesti ole työntekijän vapaa-aikaakaan, Piekka lisää. □

kin, Lemmetty huomauttaa. Sel- laista ylellisyyttä ei ole nykyään kuin noin kymmenesosalla akavalaisista. Puolet akavalaisista ei saa mitään korvausta ylitöistä tai ylitöiden korvaus sisältyy peruspalkkaan. Ne, joille ylitöistä maksetaan tai jotka ottavat ne vapaina, saavat pääsääntöisesti korvauksensa yksi yhteen, eivät siis korotettui-

Pankeista sovitaan paikallisesti

Työpaikoilla työaika-pankin käyttöönotosta ja laajuudesta neuvotellaan ja sovitaan alalla sovellet-

tavan työ- tai virkaehtosopimuksen, yhteistoimintamenettelyn ja paikallisen sopimisen menettelyjen mukaisesti. Mitään uutta mekanismeja työaika-pankeista sopimiselle ei siis ole rustattu.

Jo nyt lainsäädännössä ja eri sopimuksissa on olemassa erilaisia joustavia järjestelmiä, kuten säännöllisen työajan tasoitusjaksoihin ja liukuvaan työaikaan liittyvät tasauserät, eri työaikojen lyhennyserät, vuosiloma ja lomarahat, lisä- ja ylityöt sekä vapaa-ajaksi muutetut työaika-pankkikorvaukset.

Työryhmän suosituksen perusteella työaika-pankkijärjestelmä

käsitellään kuntapuolella sopija-osapuolten kesken ja tarvittaessa annetaan siitä soveltamisohjeita.

Työaika-pankkityöryhmän raporttiin sisältyy lisäksi näkemykset siitä, miten työaika-pankkia käsitellään verotuksessa. Siinä on myös esitykset palkkaturvallainsäädännön kehittämisestä siten, etteivät työaika-pankkisaamiset sisälly palkkaturvaan, vaan ovat erillisiä saatavia.

Työryhmä esittää seurantaa käyttöönotettaville pankeille. Tar- koitus on tarkkailla erityisesti sitä, miten työntekijä on voinut muuttaa talletuksiaan vapaaksi. Myös